

Årsrapport 2021

Partilovnemnda skal bidra til å sikre åpenhet om finansieringen av de politiske partiene. Arbeidet blir gjennomgående møtt med forståelse blant de partier og partiledde som blir gjenstand for kontroll eller selv søker kontakt med nemnda.

Covid 19-pandemien påvirket Partilovnemndas arbeid også i 2021, blant annet ved at seks av de syv møtene ble gjennomført digitalt.

Ved begge årsskifter var Partilovnemnda å jour med saksavviklingen. At antall vedtak om forvaltnings sanksjon fortsatt går ned, kan blant annet skyldes partienes økende kunnskap og bevissthet om de plikter som følger av partiloven.

Nye spørsmål om hvordan regelverket skal forstås og praktiseres har i 2021 blitt gjenstand for flere tolkningsuttalelser.

1. Administrative forhold

Partilovnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan som ikke kan instrueres om sin utøvelse av lovbestemt myndighet. Den er administrativt underlagt Kongen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Partilovnemnda skal bidra til å sikre åpenhet om finansieringen av de politiske partiene. Nemnda kontrollerer at partiene overholder reglene i partiloven med tilhørende forskrift, treffer vedtak om reaksjoner i form av formell advarsel eller avkorting av statsstøtte når det blir avdekket brudd på regelverket, og avgjør klagesaker.

Partilovnemnda oppnevnes for seks år av gangen. I 2021 hadde den følgende medlemmer:

Leder

Professor Eivind Smith (Oslo)

Medlemmer oppnevnt etter forslag fra politiske partier

Lars Arne Ryssdal (Asker)

Geir Helge Sandsmark (Halden)

Anne Tingelstad Wøien (Brandbu)

Andre medlemmer

Avdelingsdirektør Hege Fjellheim (Karasjok)

Professor Tina Søreide (Bergen)

2. Partilovnemndas adresse, sekretariat og hjemmeside

Statsforvalteren i Vestland er postmottak, utfører arkivtjenester mv. for Partilovnemnda, mens sekretariatsleder Daniel Giske i 2021 hadde kontor i lokalene til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Informasjon om regelverk og praksis er tilgjengelig på nettstedet www.partilovnemnda.no.

3. Nemndsmøter

I 2021 hadde Partilovnemnda ordinære møter 19. april, 22. juni, 15. oktober og 9. desember. Møtet 15. oktober ble holdt fysisk på Gardermoen, de tre andre ble gjennomført digitalt. Samtlige medlemmer deltok på alle møtene.

Ekstraordinære møter ble holdt digitalt 15. januar, 10. mai og 1. november.

Partilovnemndas vedtak ble enten ferdigstilt i møte eller etter sirkulasjon av utkast med nødvendig underlagsmateriale per e-post.

4. Vedtakssaker mv.

Ifølge [partiloven](#) § 24 nr. 2 har Partilovnemnda følgende oppgaver:

- a) tolke reglene i partiloven og i forskrift gitt med hjemmel i loven.
- b) kontrollere at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes.
- c) fatte vedtak om bruk av administrative sanksjoner og inndragning.
- d) avgjøre klager over vedtak om registrering i partiregisteret.
- e) avgjøre klager over vedtak om tildeling av statsstøtte.

4.1 Tolkningsuttalelser (§ 24 nr. 2 bokstav a).

I 2021 ga Partilovnemnda tre formelle tolkningsuttalelser. Den følgende omtalen av disse sakene gir ikke et fullstendig bilde av Partilovnemndas syn eller konsekvensene for berørte partier. Et slikt bilde får man bare ved å følge henvisningene nedenfor.

1) Om støtte til folkevalgte grupper i kommunestyre og fylkesting - Partiloven § 10 andre ledd fjerde punktum.

Etter partiloven § 10 skal gruppestøtten forholdsmessig fordeles mellom partigruppene basert på siste valgresultat. [Tolkningsuttalelsen](#) klargjør at medlemmer som bryter ut av en partigruppe i et kommunestyre eller fylkesting, ikke har krav på deler av den gruppestøtten som tilfalt partigruppen. Hvis de ønsker det, kan kommunestyret eller fylkestinget selv velge å gi støtte til utbrytergrupper som dannes i løpet av valgperioden.

2) Om forbudet mot anonyme bidrag mv. ved innsamlingsaksjoner.

[Tolkningsuttalelsen](#) klargjør at selv om det i utgangspunktet er forbudt å motta anonyme bidrag, kan partier og partiledde ved ulike typer av innsamlingsaksjoner som de selv organiserer, motta anonyme bidrag så lenge samme giver ikke, enkeltvis eller i sum, gir mer enn kr. 2 000,-. Partiene har selv ansvar for å følge med på vedkommende nettsted for å sikre at de verken direkte eller indirekte mottar bidrag som det er ulovlig å motta.

3) Om anvendelse av partiloven § 17 a andre ledd bokstav b) på internasjonalt samarbeid mellom partier og på deltagelse i utenlandske ambassaders representasjon mv.

Forbudet mot å motta bidrag fra utenlandske givere skal motvirke «undergraving av nasjonal suverenitet», «korrupsjonsliknende adferd» eller «illegale virksomhet». [Tolkningsuttalelsen](#) klargjør at deltakelse i internasjonalt samarbeid mellom beslektede politiske partier gjennom møtedeltakelse mv. der utgiftene helt eller delvis dekkes av arrangøren, ikke rammes av forbudet. Det samme gjelder bidrag i form av naturalytelser (måltider mv.) fra utenlandske ambassader mv. som ledd i ordinær møtevirksomhet eller representasjon.

4.2 Kontroll med at finansieringsbestemmelsene i loven overholdes (§ 24 nr. 2 bokstav b).

Kontrollen utøves særlig på grunnlag av opplysninger som mottas fra Statistisk sentralbyrå (SSB) eller blir tilgjengelige på partifinansiering.no, supplert med henvendelser fra partier, medier og andre. Også arbeidet med å følge opp rutinekontrollen i mellomvalgår pågår i første delen av valgåret (se i pkt. 6.1).

4.3 Vedtak om formell advarsel eller avkortning av partistøtte på grunn av forsinket eller manglende økonomirapport for 2020 (§ 24 nr. 2 bokstav c).

I 2021 mottok Partilovnemnda allerede tidlig i juni en midlertidig oversikt over partier og partiledde som ikke hadde innrapportert sin økonomi i 2020. Oversikten viste at 99 partier og partiledde ikke hadde rapportert innen 8. juni, dvs. én uke etter fristens utløp 1. juni. Dette gjorde det mulig å sende ut varsler om mulig sanksjonsvedtak langt tidligere enn før.

Dette handlingsrommet ble utnyttet til å gi partiene en «second chance» til å innrapportere innen 23. juli 2021, slik at opplysningene kunne komme med i SSBs endelige rapport om partienes finansiering i 2020. Partiledde som ikke hadde uoppgjorte saker fra de siste to år og rapporterte innen den forlengede fristen, slapp med vedtak om formell advarsel. Partiledde som fortsatt ikke hadde rapportert, ble derimot sanksjonert med avkortning av partistøtten i 2022.

Resultatene av Partilovnemndas arbeid med sakene om forsinket rapportering kan sammenfattes slik:

- 4 av de 99 sakene om manglende rapport innen 8. juni ble avsluttet uten vedtak om sanksjon. Dette skyldtes som regel at nedleggelsen av partiledde før 2020 ble dokumentert eller sannsynliggjort som svar på Partilovnemndas varsel om mulig vedtak.
- 16 av de 99 partileddene innrapporterte innen utløpet av den forlengede fristen og fikk vedtak om formell advarsel, med den virkning at nye lovbrudd i løpet av to år etter vedtakets dato kan bli sanksjonert strengere (hel eller delvis avkortning) enn det som ellers ville ha vært tilfellet. Advarslene blir fulgt opp ved hjelp av et særskilt register.
- For de gjenværende 79 partiledde traff Partilovnemnda vedtak om avkortning av hele partistøtten i 2022. Valget av sanksjonsform har blant annet sammenheng med at nemnda i praksis ikke kan kreve tilbake støtte som allerede er utbetalt («inndragning»).

Følgende partiledde ble gjenstand for vedtak om inndragning:

Demokratene i Norge (3)

Demokratene i Norge Tønsberg Lokallag

Demokratene Lillestrøm
Demokratene Nittedal
Helsepartiet (2)
Helsepartiet Kristiansand
Helsepartiet Træna

Høyre (10)

Siljan Høyre
Drangedal Høyre
Etnedal Høyre
Hjartdal Høgre
Høyre Fyresdal
Moskenes Høyre
Nesna Høyre
Vang Høyre i Oppland
Sømna Høyre
Karlsøy Høyre

Kristelig Folkeparti (4)

Andøy KrF
Bø KrF
Øksnes KrF
Gran KrF

Kystpartiet (9)

Kystpartiet i Nordland
Kystpartiet i Sandefjord
Kystpartiet i Torsken
Kystpartiet i Troms og Finnmark
Kystpartiet i Tromsø
Kystpartiet i Vardø
Kystpartiet i Vega
Kystpartiets Ungdom i Viken
Kystpartiets Ungdom Troms og Finnmark

Miljøpartiet De Grønne (8)

Miljøpartiet De Grønne Frøya
Miljøpartiet De Grønne Fauske
Miljøpartiet De Grønne Gausdal
Miljøpartiet De Grønne Gildeskål
Miljøpartiet De Grønne Meløy
Miljøpartiet De Grønne Notodden
Miljøpartiet De Grønne Nesna
Miljøpartiet De Grønne Aurskog-Høland

Industri- og Næringspartiet (1)

Innlandet Fylke Industri- og Næringsparti

Partiet De Kristne (7)

Partiet De Kristne Øygarden
Partiet De Kristne Austevoll
Partiet De Kristne Meløy
Partiet De Kristne Tromsø
Partiet De Kristne Øygarden
Partiet De Kristne Vindafjord
Partiet De Kristne Moss

Pensjonistpartiet (2)

Sarpsborg Pensjonistparti
Pensjonistpartiet Melhus

Piratpartiet (2)

Arendal Piratpart
Piratpartiet Kristiansand

Rødt (9)

Rødt Aurskog-Høland
Rødt Elverum
Rødt Hadsel
Rødt Jevnaker
Rødt Sømna
Rødt Time
Rødt Våler
Rødt Øvre Eiker
Rødt Balsfjord

Senterpartiet (5)

Bindal Senterparti
Årdal Senterparti
Steigen Senterparti
Rødøy Senterparti
Brønnøy Senterparti

Sosialistisk Venstreparti (3)

Hareid SV
Smøla SV
Holtålen SV

Venstre (14)

Ibestad Venstre
Indre Fosen Venstre
Andøy Venstre
Froland Venstre
Sirdal Venstre

Skånland Venstre
 Råde Venstre
 Sula Venstre
 Venstre Hattfjelldal
 Narvik Venstre
 Midtre Gauldal Venstre
 Osen Venstre
 Bindal Venstre
 Melhus Venstre

Erfaringsmessig vil noen av de partiledde som blir gjenstand for vedtak om avkortning pga. manglende rapport, i realiteten ikke lenger være i virksomhet, slik at vedtaket bare unntaksvis vil ha praktisk betydning. Et standardavsnitt i teksten til vedtakene om avkortning gjorde det derfor klart at vedtaket (likevel) ble truffet for å markere alvoret i å ikke oppfylle plikten til å levere økonomirapport, en plikt som består så lenge partiledet ikke er formelt avvirket. Dessuten blir kopi av vedtakene sendt til vedkommende fylkes- eller nasjonalparti. Dette bidrar til å gjøre dem kjent med partiets evne til å oppfylle partilovens krav, og kan fungere som en oppfordring til dem om å spre kunnskap om regelverket.

4.3 Vedtak om formell advarsel eller avkortning av partistøtte på grunn av brudd på bestemmelsen om innrapportering av bidrag i valgåret 2021 (§ 24 nr. 2 bokstav c).

I alt 25 partier og partiledde fikk vedtak om formell advarsel for brudd på partiloven § 18 nr. 4 om særskilt innberetning av bidrag over 10.000 kroner. Videre fikk 7 partier og partiledde vedtak om avkortning, noen på grunn av innrapportering opptil flere måneder etter valget.

I tillegg kommer fire vedtak i slike saker i 2022.

Som forklaring på forsinkelsene viste partiledde blant annet til manglende kunnskap om regelverket, uoppmerksomhet eller svikt i interne rutiner, og en hektisk valgkamperperiode.

Vedtaket om avkortning vektlegger formålet med den særskilte rapporteringen av bidrag i valgår, som er at bidragene skal være kjent for velgerne når de avgir sin stemme.

Når brudd på fristreglene gjelder en eller flere delbetalinger av et større samlet bidrag fra samme giver (f.eks. partiskatt eller rabattert husleie), gir partifinansiering.no kun beskjed om samlet beløp. Nærmere opplysninger om tidspunkt for delbetalinger mv. må derfor hentes manuelt fra SSB, noe som i praksis har vist seg noe tungvint og medført en viss fare for feil.

4.6 Klagesaker.

a) [Klage](#) på vedtak om registrering i Partiregisteret (partiloven § 8): Partiet Sentrum Senterpartiet påklaget Partiregisterets vedtak om å registrere det nyetablerte Partiet Sentrum, og viste til partiloven § 3-1 om at et partinavn ikke kan registreres dersom det vil «kunne forveksles» med et partinavn som allerede er registrert. Partilovnemnda (5 mot 1 stemme) konkluderte med at det verken forelå forvekslingsfare eller andre særlige grunner til å nekte registrering.

b) *Klage på avslag på partistøtte (partiloven § 15): Alliansen*

Partiet Alliansen ble etter eget ønske avregistrert i Partiregisteret samtidig med at partiet Alliansen – alternativ for Norge ble registrert. Formålet var å kunne stille lister ved stortingsvalget i 2021 uten å måtte oppfylle kravene i valgloven § 6-3 andre ledd om underskrifter for å kunne stille liste.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet stanset utbetalingen av partistøtte til partiet Alliansen, som var avregistrert og dermed ikke lenger oppfylte betingelsene for partistøtte etter partiloven § 11. Etter en gjennomgang av den juridiske konstruksjonen av saken traff Partilovnemnda vedtak i samsvar med departementets konklusjon.

c) *Klage på avslag på partistøtte (partiloven § 15): Regionale mv. ledd av partiet Alliansen*
At partiet Alliansen ble slettet i Partiregisteret hadde som konsekvens at også regionale og lokale ledd mv. av partiet mistet rett til støtte. Som utbetalende organ traff Statsforvalteren i Vestland vedtak i samsvar med dette, og partiets klage til Partilovnemnda førte ikke frem.

5. Utviklingen i antall avkortninger og i avkortet beløp

Tabell 1

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antall vedtak om avkortning	220	178	148	103	132	70	79

Antall vedtak om avkortning som følge av manglende økonomirapport for foregående år (vedtak i 2021 gjelder manglende rapport for 2020 osv.)

Den klare tendensen er at antall avvik og etterfølgende vedtak går ned, noe både fortsatt informasjonsvirksomhet og den tilnærmet totale overgangen til digital rapportering må antas å ha bidratt til.

Tabell 2

År	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Avkortning i kr.	1 427 463	1 002 901	2 576 537	570 946	943 225	813 829

Summen av avkortede beløp per kalenderår uten hensyn til begrunnelse (manglende økonomirapport, manglende innrapportering av bidrag i valgår, andre avvik).

Også for faktisk avkortede beløp ser tendensen ut til å være nedadgående. At tabellen omfatter flere typer av vedtak enn tabell 1 bidrar antagelig til større variasjoner fra år til år.

6. Annen virksomhet

6.1 Oppfølging av rutinekontroll i mellomvalgår

Partilovnemnda ga 25. september 2020 Partirevisjonsutvalget (PRU) i oppdrag å gjennomføre rutinekontroll og veiledning i mellomvalgåret 2020, jf. partiloven § 24 nr. 5. Kontrollgrunlaget var partienes bokføring, regnskap og økonomirapport i regnskapsåret 2019. Oppdraget omfattet et tilfeldig utvalg av 35 partier og partiledde, noe som tilsvarer ca. 1 % av populasjonen.

Etter gjennomført kontroll avga PRU 25. april 2021 [rapport](#) om resultatene for hvert enkelt partiled, særlige funn og avvik, og mer generelle observasjoner. Partilovnemnda sendte rapporten til departementet og de sentrale partiene til orientering. Alle partiled som hadde vært gjenstand for kontroll, fikk særskilt orientering ledsaget av noen bemerkninger fra nemnda.

Avvik og merknader ble fulgt opp av Partilovnemnda gjennom innhenting av supplerende informasjon eller varsel til de aktuelle partiledene. To partiled (Unge Høyre og Haugesund Frp) fikk avkortning av partistøtten, mens tre partiled (Oslo Venstre, Partiet De Kristne Viken og Lier Venstre) fikk formell advarsel.

6.2 Deltakelse på møter mv.

Partilovnemndas leder og sekretariatsleder deltok i digitalt faggruppemøte med representanter for departementet, Statsforvalteren i Vestland og SSB 21.-22. januar, 8.-9. juni og 19. november 2021.

Sekretariatslederen deltok på fagsamling på Hotel Alexandria, Loen fra 31. august til 2. september 2022.

Pga. pandemien ble de regionale informasjonsmøtene for de politiske partiene som normalt holdes om høsten, utsatt til våren 2021. Møtet ble gjennomført digitalt med presentasjoner fra departementet, SSB, Statsforvalteren i Vestland og Partilovnemnda.

Oslo, 8. april 2022

Eivind Smith
Leder

Daniel Giske
Sekretariatsleder